ZBIERKA ZÁKONOV
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Ročník 1988

Vyhlásené: 09.09.1988 Vyhlásená verzia v Zbierke zákonov Slovenskej republiky

Obsah tohto dokumentu má informatívny charakter.

140

PŘEDSEDNICTVO ČESKÉ NÁRODNÍ RADY

vyhlašuje úplné znění zákona ze dne 29. června 1967 č. 69 Sb., o národních výborech, pokud se vztahuje na území České socialistické republiky, se změnami a doplňky provedenými zákonem České národní rady č. 33/1970 Sb., o finančních správách, zákonem České národní rady č. 116/1971 Sb., o výborech a komisích lidové kontroly, zákonem České národní rady č. 146/1971 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon o národních výborech a upravuje působnost národních výborů na některých úsecích státní správy, zákonem České národní rady č. 49/1982 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon o národních výborech a upravuje působnost místních národních výborů ve střediskových obcích, zákonem České národní rady č. 137/1982 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon o národních výborech a upravuje působnost městských národních výborů na některých úsecích státní správy, zákonem České národní rady č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, a zákonem České národní rady č. 115/1988 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon o národních výborech, a se změnami vyplývajícími z ústavního zákona o československé federaci

ZÁKON o národních výborech

Národní shromáždění Československé socialistické republiky se usneslo na tomto zákoně:

Hlava první
POASTAVENÍ NÁRODNÍCH VÝBORŮ VE STÁTĚ A SPOLEČNOSTI

Oddíl 1
Základní ustanovení

§ 1

(1) Národní výbory jsou orgány socialistické státní moci a správy v krajích, okresech a obcích. Ve své činnosti upevňují pod vedením Komunistické strany Československa socialistické společenské zřízení, řídí se ústavou, ostatními zákony a právními předpisy.

(2) Národní výbory jako zastupitelské sbory pracujícího lidu jsou složeny z poslanců, kteří jsou voleni na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva tajným hlasováním.

(3) Poslanci jsou lidem kontrolováni, jemu odpovědni a mohou být v rozhodnutí svých voličů odvoláni.

§ 2

Národní výbory zabezpečují komplexní ekonomický a sociální rozvoj svých územních obvodů. K uspokojování hmotných a kulturních potřeb občanů zakládají státní podniky, řídí své státní hospodářské organizace, zřizují a spravují rozpočtové a příspěvkové organizace a zařízení (dále jen „organizace založené, řízené nebo spravované národním výborem“).1) Jako státní orgány samosprávného charakteru spojují ve své práci uspokojování potřeb společnosti s potřebami a zájmy ve svém územním obvodu především s potřebami rozvoje měst a obcí a uvádějí do souladu celospolečenské, místní, skupinové a osobní zájmy. Chrání práva, oprávněné zájmy občanů a organizací a vedou je k plnění zákonů a k úctě k právům spoluobčanů. Podílejí se na ochraně socialistické hospodářské soustavy, socialistického pořádku ve společnosti a na upevňování obranyschopnosti republiky.

§ 3

(1) Národní výbory vyvíjejí veškerou svou činnost ve spojení s občany, za jejich aktivní účasti a pod jejich stálou kontrolou. Vytvářejí předpoklady pro přímou účast občanů na plnění svých úkolů a přibírají občany k jejich řešení a provádění. Zapojují tak občany v nejširší míře do správy státu.

(2) Národní výbory soustavně zkoumají zájmy občanů, jejich potřeby a názory, radí se s nimi o návrzích závažných opatření, pozorně se zabývají jejich připomínkami a náměty a seznamují je s výsledky své práce a skládají jim účty za své činnosti.

§ 4

(1) Národní výbory plní své úkoly v součinnosti s orgány Národní fronty a organizacemi v ní sdruženými, zejména s Revolučním odborovým hnutím, s Českým svazem žen, se Socialistickým svazem mládeže a s ostatními společenskými organizacemi.

(2) Spolupráci s Revolučním odborovým hnutím zaměřují národní výbory na přípravu a uskutečňování důležitých opatření dotýkajících se zájmů pracujících a vyžadují si k nim od jeho orgánů stanoviska. Obdobně spolupracují i s jednotnými zemědělskými družstvy.

(3) Národní výbory se zabývají náměty organizací sdružených v Národní frontě. Projednávají s orgány Národní fronty záměry týkající se rozvoje svých územních obvodů a předkládají orgánům Národní fronty a organizacím v ní sdruženým návrhy na spolupráci při tvorbě, plnění a kontrole plnění volebních programů Národní fronty.

§ 5

(1) Národním výborům přísluší výkon státní správy v jejich územních obvodech. Zákon jim může svěřit výkon státní správy i v územních obvodech jiných národních výborů.

(2) Jiným územním orgánům nebo organizacím může být výkon státní správy svěřen jen zákonem.

§ 6

(1) Národní výbory vzájemně spolupracují s ostatními státními orgány ve svých územních obvodech k dosažení společných cílů. Spolupráci zaměřují zvláště na všestranné upevňování socialistické zákonnosti a státní disciplíny, na předcházení trestné činnosti, na posilování obranyschopnosti republiky, na plnění zákona o rodině a na všestrannou ochranu občanských práv.

(2) Soudy, prokuratura a útvary Sboru národní bezpečnosti seznamují národní výbory se stavem socialistické zákonnosti a ochrany veřejného pořádku v jejich územních obvodech.

(3) Jiné státní orgány, než orgány uvedené v odstavci 2, které působí v územním obvodu národního výboru, jsou povinny na žádost národního výboru podávat mu zprávy o své činnosti, která se dotýká zájmů a potřeb občanů. Národní výbor je upozorňuje na nedostatky, které zjistí, a může na nich požadovat provedení opatření k odstranění nedostatků. Státní orgány jsou povinny informovat národní výbor o provedených opatřeních ve lhůtě jim stanovené.

(4) Národní výbory jsou oprávněny při zabezpečování místních záležitostí veřejného pořádku v rámci své působnosti ukládat úkoly Veřejné bezpečnosti, a to prostřednictvím příslušných náčelníků. Útvary Veřejné bezpečnosti jsou ve věcech výkonu služby odpovědny a podřízeny jen vyšším náčelníkům.

(5) Národní výbory ve městech a v obcích mohou za podmínek stanovených vládou zřizovat inspekce veřejného pořádku národních výborů k zabezpečování místních záležitostí veřejného pořádku v rámci své působnosti. Pracovníci těchto inspekcí dohlížejí na dodržování předpisů na ochranu veřejného pořádku, upozorňují občany a organizace na zjištěné nedostatky a činí opatření k jejich odstranění. Jsou oprávněni požadovat od občanů potřebné vysvětlení k objasnění skutečností nutných k zjištění přestupků a ukládat pokuty v blokovém řízení. Předvést občana mohou jen v případě, neprokáže-li hodnověrně svou totožnost a věc nelze vyřídit na místě v blokovém řízení. Vláda nařízením podrobněji upraví úkoly inspekcí veřejného pořádku národních výborů a práva a povinnosti jejich pracovníků.

§ 6a

(1) Národní výbory mohou sdružovat na základě smlouvy s jinými národními výbory, státními, družstevními, společenskými a jinými socialistickými organizacemi prostředky nebo činnosti k účinnějšími a hospodárnějšímu plnění jejich společenských úkolů (dále jen „sdružování prostředků a činností“).

(2) Národní výbory mohou navrhovat a koordinovat sdružování prostředků a činností socialistických organizací, je-li takové sdružování účelné a vyžaduje-li to celospolečenský zájem.

§ 7

(1) Vůči organizacím, které národní výbor nezaložil, neřídí ani nespravuje, vykonává národní výbor ve svém územním obvodu státní správu. Zvláštní předpisy upravující jednotlivé úseky státní správy stanoví, v kterých případech se musí tyto organizace řídit opatřeními národních výborů. Národní výbory v rozsahu jim svěřené působnosti kontrolují, jak tyto organizace plní povinnosti uložené jim zvláštními předpisy upravujícími jednotlivé úseky státní správy.

(2) Národní výbory koordinují a kontrolují činnost organizací, které národní výbor nezaložil, neřídí ani nespravuje, pokud jde o vnitřní obchod a poskytování dalších služeb pro obyvatelstvo, bytovou výstavbu a údržbu bytového majetku, tvorbu a ochranu životního prostředí, závodní stravování a rozvoj kultury, tělesné výchovy, sportu a rekreace. Ustanovení § 6 odst. 3 věty druhé a třetí platí obdobně.

(3) Organizace, které národní výbor nezaložil, neřídí ani nespravuje, se podílejí na zabezpečování komplexního ekonomického a sociálního rozvoje územních obvodů národních výborů. Jsou povinny spolupracovat s národními výbory a v případech stanovených zvláštními předpisy předkládat jim k zaujetí závazného stanoviska podklady o připravovaných investicích a jiných důležitých opatřeních, které národní výbory potřebují k zabezpečování celkového rozvoje kraje, okresu, města a obce.

(4) Národní výbory vymezují organizacím, které národní výbor nezaložil, neřídí ani nespravuje, jejich podíl na zabezpečování komplexního ekonomického a sociálního rozvoje svého územního obvodu a na tvorbě a ochraně životního prostředí způsobem a v rozsahu stanoveném zvláštními zákony a kontrolují, jak tyto organizace plní své povinnosti k zabezpečování potřeb komplexního ekonomického a sociálního rozvoje územních obvodů národních výborů a povinnosti k rozpočtům národních výborů.

(5) Národní výbory iniciativně upozorňují organizace, které národní výbor nezaložil, neřídí ani nespravuje, na nedostatky ve využívání jimi obhospodařovaných prostředků a požadují od nich vyjádření k těmto upozorněním.

Oddíl 2
Stupně a druhy národních výborů

§ 8

V obcích a ve městech jsou místní a městské národní výbory, v okresech okresní národní výbory a v krajích krajské národní výbory.

§ 9

(1) V obci, kterou na návrh okresního národního výboru určí krajský národní výbor jako střediskovou obec (dále jen „středisková obec“), působí místní národní výbor s rozšířenou působností.

(2) Se souhlasem občanů může být zřízen jeden místní národní výbor pro několik obcí; o tomto opatření rozhoduje na návrh místních národních výborů okresní národní výbor.

(3) Krajský národní výbor může na návrh okresního národního výboru určit, že místní národní výbor pro několik obcí má působnost jako místní národní výbor ve střediskové obci.

§ 10

(1) Městské národní výbory jsou ve městech, která jsou sídly okresů, dále jen v jiných obcích městského charakteru, které na návrh krajského národního výboru určí vláda.

(2) Městské národní výbory se člení na kategorie.

(3) V první kategorii jsou městské národní výbory ve městech, která jsou sídly krajů, a městské národní výbory v dalších významných velkých městech se zvlášť rozvinutou hospodářskou, politickou, kulturní, sociální a správní činností a ve významných lázeňských městech (dále jen „městské národní výbory první kategorie“); významná velká města, pokud nejsou sídly krajů, a významná lázeňská města určí na návrh krajských národních výborů vláda.

(4) Ve druhé kategorii jsou městské národní výbory ve městech, která jsou sídly okresů, a městské národní výbory v obcích městského charakteru, které jsou významnými středisky osídlení a jsou vybaveny zařízeními a provozovnami pro zabezpečování služeb a potřeb obyvatel obcí a jejich spádového území (dále jen „městské národní výbory druhé kategorie“); tyto obce určí krajský národní výbor.

(5) Ve třetí kategorii jsou městské národní výbory v ostatních obcích městského charakteru.

§ 11

(1) V městech Brně, Ostravě a Plzni je Národní výbor města Brna, Národní výbor města Ostravy a Národní výbor města Plzně (dále jen „národní výbor měst Brna, Ostravy a Plzně“). Tyto národní výbory jsou řízeny příslušným krajským národním výborem.

(2) Území měst Brna, Ostravy a Plzně se dělí na městské obvody, v nichž působí obvodní národní výbory, které jsou řízeny národním výborem města. Vytvořit nebo zrušit městský obvod nebo změnit jeho území přísluší národnímu výboru města po vyjádření obvodních národních výborů a po projednání s krajským národním výborem, a to se zřetelem na potřeby občanů ve městě.

(3) K městům Brnu, Ostravě a Plzni mohou být připojeny okolní obce tvořící příměstskou oblast usnesením krajského národního výboru po předchozím souhlasu národního výboru města, národních výborů v obcích, o jejichž připojení jde, a příslušného okresního národního výboru.

(4) Ve městech Brně, Ostravě a Plzni mohou v městských částech působit se souhlasem národního výboru města místní národní výbory, které jsou jím řízeny.

§ 12

V hlavním městě Československé socialistické republiky je Národní výbor hlavního města Prahy a obvodní národní výbory. Národní výbor hlavního města Prahy je řízen přímo vládou. Zvláštní úpravu působnosti a organizační výstavby Národního výboru hlavního města Prahy a obvodních národních výborů stanoví zákon.

Hlava druhá
POSLANCI

§ 13

Počet svých poslanců stanoví národní výbor se zřetelem na počet obyvatel, na velikost svého obvodu, na rozsah své působnosti i se zřetelem na to, aby národní výbor tvořil dělný pracovní sbor. Přitom počet poslanců stanoví tak, aby

a) místní národní výbor měl nejméně
9 poslanců v obcích do 300 obyvatel,
11 poslanců v obcích do 600 obyvatel,
17 poslanců v obcích do 1 500 obyvatel,
25 poslanců v obcích do 5 000 obyvatel,
40 poslanců v obcích nad 5 000 obyvatel;

b) místní národní výbor ve střediskové obci nebo městský národní výbor měl nejméně
25 poslanců v obcích do 1 500 obyvatel,
30 poslanců v obcích do 2 500 obyvatel,
35 poslanců v obcích do 5 000 obyvatel,
50 poslanců v obcích do 10 000 obyvatel,
60 poslanců v obcích do 20 000 obyvatel,
80 poslanců v obcích do 50 000 obyvatel,
85 poslanců v obcích nad 50 000 obyvatel;

c) okresní národní výbor měl nejméně
60 poslanců v okresech do 80 000 obyvatel,
80 poslanců v okresech s větším počtem obyvatel;

d) krajský národní výbor měl nejméně 80 poslanců;

e) Národní výbor města Brna měl nejméně 100, Národní výbor města Ostravy nejméně 100 a Národní výbor města Plzně nejméně 80 poslanců;

f) obvodní národní výbory v městech Brně, Ostravě a Plzni měly nejméně
30 poslanců v obvodech do 5 000 obyvatel,

40 poslanců v obvodech do 10 000 obyvatel,
60 poslanců v obvodech do 20 000 obyvatel,
80 poslanců v obvodech nad 20 000 obyvatel.

§ 14

(1) Poslanec národního výboru se podílí na jednání a rozhodování národního výboru, zvláště se aktivně účastní zasedání národního výboru a jeho orgánů, za jejichž člena byl zvolen. Pozorně zkoumá zájmy svých voličů, jejich potřeby a názory a udržuje s nimi stálé spojení.

(2) Poslanec skládá nejméně jednou ročně voličům účty ze své činnosti.

§ 15

(1) Poslanec národního výboru je oprávněn zejména

a) předkládat návrhy národnímu výboru a jeho komisím a podněty jeho radě a odborům;

b) vznášet dotazy na radu, na její jednotlivé členy a na předsedy komisí, a to i mimo zasedání národního výboru nebo komise; odpověď na tyto dotazy musí být dána bezodkladně, nemůže-li se tak stát, nejpozději do 30 dnů;

c) požadovat od vedoucích odborů vysvětlení vztahující se na činnost odborů; vysvětlení může požadovat i od vedoucích organizací založených, řízených nebo spravovaných národním výborem, vysvětlení musí být dáno bezodkladně;

d) doporučovat vedoucím organizací založených, řízených nebo spravovaných národním výborem opatření k odstranění nedostatků a v závažnějších případech se obrátit na národní výbor, aby organizaci uložil v mezích své působnosti vhodná opatření k nápravě;

e) požadovat u státních orgánů a organizací, které národní výbor nezaložil, neřídí ani nespravuje, přijetí ve věcech, které souvisejí s výkonem jeho poslanecké funkce, a požadovat od nich informace a vysvětlení;

f) účastnit se s hlasem poradním zasedání národního výboru nižšího stupně;

g) účastnit se vyřizování stížností, oznámení a podnětů občanů vztahujících se na činnost národního výboru, jeho orgánů a organizací, popřípadě postupovat stížnosti, oznámení a podněty občanů, které mu byly předány, příslušným orgánům a organizacím;

h) požadovat u odborů národního výboru, u soudu, prokuratury, státního notářství a hospodářské arbitráže porady ve věcech, které souvisejí s výkonem jeho poslanecké funkce.

(2) Státní orgány a socialistické organizace jsou povinny

a) poskytovat poslanci pomoc při plnění jeho úkolů;

b) zabývat se podněty, připomínkami a dotazy poslance a informovat ho o jejich vyřízení nejpozději do 30 dnů;

c) informovat poslance v co nejkratší době o vyřízení stížností, oznámení a podnětů občanů, které jim postoupil.

§ 16

(1) Poslanec národního výboru je povinen zejména

a) aktivně pracovat mezi voliči, radit se s nimi o návrzích závažných opatření, které bude národní výbor projednávat, uplatňovat oprávněné zájmy občanů v národním výboru a seznamovat je s prací národního výboru, především s jeho závažnými opatřeními, s novými zákony, s opatřeními vlády a s usneseními Komunistické strany Československa;

b) podávat voličům zprávy o své práci v národním výboru, o vyřízení jejich podnětů a připomínek a informovat o výkonu své poslanecké funkce organizaci sdruženou v Národní frontě, která ho navrhla za kandidáta pro volby do národního výboru;

c) udržovat stálý styk se společenskými organizacemi, které působí v jeho obvodu;

d) uplatňovat ve veškeré své práci zkušenosti a podněty občanů;

e) úzce spolupracovat s národními výbory nižších stupňů a uplatňovat jejich podněty a zkušenosti v práci národního výboru.

(2) Poslanec místního národního výboru, obvodního národního výboru a městského národního výboru je povinen úzce spolupracovat s občanskými výbory ve svém volebním obvodu a zúčastňovat se jejich jednání.

§ 17

(1) Poslanec národního výboru nesmí být pro výkon své funkce zkrácen na právech ani na nárocích vyplývajících z pracovního nebo z obdobného poměru (člena družstva). Organizace, jejímž je poslanec pracovníkem, je povinna umožnit mu výkon funkce; to platí i o členech komisí národních výborů, kteří nejsou poslanci.

(2) Poslanci, který je pro výkon funkce uvolněn ze zaměstnání, se zachovává pracovní poměr. Místo mzdy (jiné odměny za práci) obdrží od národního výboru přiměřenou odměnu. Ostatním poslancům a členům komisí, kteří nejsou poslanci, poskytne organizace, k níž jsou v pracovním nebo jiném obdobném poměru, potřebné pracovní volno s náhradou mzdy; vláda stanoví nařízením, ve kterých případech mohou od národního výboru obdržet ještě odměnu za výkon funkce. Náhrada skutečných výdajů, které jim vzniknou v souvislosti s výkonem funkce, jim náleží podle předpisů platných pro pracovníky v pracovním poměru.

(3) Poslanec národního výboru může při výkonu funkce užívat bezplatně hromadných dopravných prostředků v rozsahu a za podmínek, které stanoví vláda nařízením. Vláda též podrobněji upraví nařízením poskytování odměn a náhrad skutečných výdajů poslancům.

Hlava třetí
PŮSOBNOST NÁRODNÍCH VÝBORŮ

Oddíl 1
Základní ustanovení

§ 18

Předním úkolem národních výborů při zabezpečování komplexního ekonomického a sociálního rozvoje je zejména péče o výstavbu měst a obcí, o tvorbu a ochranu životního prostředí, o zlepšování úrovně bydlení a služeb, o rozvíjení kulturního a společenského života, o výchovu mládeže, o vytváření podmínek pro rozvoj tělesné výchovy, sportu a rekreace, o zabezpečování veřejného pořádku a ochrany zájmů občanů. Národní výbory dbají o souladný rozvoj jejich územního obvodu, o účelné hospodaření s pracovními silami, o zvyšování efektivnosti investiční výstavby, o hospodárné využívání přírodních, finančních a hmotných zdrojů a o dodržování hospodárnosti při vynakládání prostředků.

§ 19

Národní výbory podle zvláštních předpisů vykonávají státní správu, zejména na úseku

- vytváření a ochrany podmínek zdravého způsobu života a práce,

- oblastního plánování,

- územního plánování a stavebního řádu,

- pracovních sil,

- ochrany přírody a kulturních památek,

- ochrany a využívání nerostného bohatství,

- zemědělství,

- lesního a vodního hospodářství,

- energetiky,

- hospodaření s byty a s nebytovými prostory,

- financí a správy a ochrany národního majetku,

- zásobování, obchodu, veřejného a závodního stravování a cestovního ruchu,

- služeb,

- dopravy a silničního hospodářství,

- školství,

- kultury a informací,

- zdravotnictví,

- sociálního zabezpečení,

- obrany státu,

- ochrany veřejného pořádku,

- požární ochrany,

- všeobecné vnitřní správy.

§ 20

(1) Národní výbory spravují organizace a zařízení v odvětvích (úsecích)
- školství, zejména předškolní zařízení, základní školy, střední školy a školy pro mládež vyžadující zvláštní péči, školská výchovná zařízení, školská účelová zařízení,

- kultury, ochrany přírody a kulturních památek,

- zdravotnictví, zejména ústavy národního zdraví,

- sociálního zabezpečení, zejména ústavy a jiná zařízení sociální péče,

- vnitřní správy, zejména archivy národních výborů a inspekce veřejného pořádku,

- požární ochrany.

(2) V otázkách zřizování a zrušování organizací a zařízení uvedených v odstavci 1 se národní výbory řídí obecně závaznými právními předpisy, usneseními vlády a národního výboru vyššího stupně a v otázkách odborného vedení též směrnicemi (instrukcemi) ministerstev (ústředních orgánů státní správy) a národního výboru vyššího stupně.

§ 21
K plnění svých úkolů mohou národní výbory řídit organizace nebo zařízení, které obstarávají

- veřejně prospěšné služby (čištění města, odvoz pevných domovních odpadů, správu a údržbu veřejné zeleně, veřejného osvětlení, zásobování vodou z veřejných vodovodů, odvádění odpadních vod veřejnými kanalizacemi apod.),

- správu a údržbu domovního majetku,

- místní stavebnictví,

- místní dopravní služby a veřejnou osobní i nákladní automobilovou dopravu,

- výstavbu, údržbu a správu silnic a místních komunikací,

- placené služby (praní a čištění, opravářské činnosti včetně autoopravárenství, zhotovení věcí na zakázku, osobní služby, ubytovací služby, veřejné stravování, rekreaci a cestovní ruch, pohřebnictví apod.),

- místní výrobu,

- zásobování tuhými palivy,

- obchodní činnost navazující na služby a místní výrobu,

- projektové a investorské práce, popřípadě inženýrské činnosti,

- sběr druhotných surovin,

- jiné specializované činnosti (centralizovaná výroba pokrmů pro veřejné a závodní stravování apod.).

§ 22

(1) Řízení státní hospodářské organizace zahrnuje právo vymezit organizaci předmět činnosti, svěřit jí potřebný majetek, stanovit jí v mezích obecně závazných právních předpisů podmínky hospodaření, jmenovat a odvolávat jejího vedoucího a vymezit jeho práva, povinnosti a odpovědnost, sledovat, jak organizace zabezpečuje uspokojování potřeb obyvatelstva a plní ostatní své základní úkoly; provádět kontrolu její činnosti a rozhodovat o jejím zrušení nebo sloučení s jinou organizací.

(2) Hlavní úkoly hospodářské organizace řízené národním výborem, zásady jejího řízení a vnitřní organizace stanoví statut, který podle zásad schválených vládou vydá národní výbor, který organizaci řídí; podrobnosti o vnitřní organizaci upraví organizační řád, který podle zásad stanovených ve statutu vydá ředitel (vedoucí) organizace.

(3) Národní výbor může uložit organizaci, kterou řídí, aby v rámci vymezeného předmětu své činnosti provedla určitou naléhavou práci nutnou v důležitém obecném zájmu.

(4) Obstarávají-li činnost uvedenou v § 21 organizace rozpočtové nebo příspěvkové nebo zařízení národních výborů, vztahuje se na ně ustanovení § 20 odst. 2.

§ 22a

Založí-li národní výbor k obstarávání činnosti uvedené v § 21 státní podnik, má k němu práva a povinnosti zakladatele podle zvláštních předpisů.2) Ustanovení § 7 a § 22 odst. 3 platí obdobně; povinnost národního výboru nahradit majetkovou újmu upravují zvláštní předpisy.3)

§ 22b

Ředitel státního podniku, jehož zakladatelem je národní výbor, odpovídá za činnost podniku a za výsledky jeho hospodaření národnímu výboru, který je založil, a pracovnímu kolektivu státního podniku.4) Ředitel (vedoucí) organizace (zařízení), zřízené k plnění úkolů podle § 21, odpovídá za její činnost radě národního výboru.

§ 22c

Místní národní výbory a městské národní výbory udělují jednotlivým občanům povolení k prodeji zboží a k poskytování jiných služeb. Rozsah služeb, které mohou občané poskytovat na základě povolení národních výborů, podmínky pro jejich povolování, obsah žádosti občana o udělení povolení, náležitosti tohoto povolení, povinnosti občanů poskytujících služby a odnímání udělených povolení a jejich zánik upraví vláda nařízením.

§ 23

Národní výbory kontrolují činnost organizací řízených nebo spravovaných národními výbory nižšího stupně.

§ 24

(1) Národní výbory mohou

a) zaujímat stanovisko k otázkám veřejného zájmu a předkládat je jiným orgánům;

b) udělovat čestné občanství obce (města), ceny národního výboru a jiná veřejná uznání.

(2) Pokud není předepsáno užívání státního znaku, mohou národní výbory měst Brna, Ostravy a Plzně, obvodní i místní národní výbory v těchto městech a městské národní výbory, jakož i organizace založené, řízené nebo spravované národním výborem, užívat znaku města. Jiné organizace mohou užívat znaku města jen se svolením příslušného národního výboru.

§ 24a

(1) Národní výbory mohou k plnění svých úkolů vydávat pro své územní obvody obecně závazná nařízení.

(2) Obecně závazná nařízení národního výboru musí být v souladu se zákony, jinými obecně závaznými právními předpisy a obecně závaznými nařízeními národních výborů vyšších stupňů.

(3) Obecně závazné nařízení národního výboru musí být vyhlášeno. Vyhlášení se provede tak, že se obecně závazné nařízení národního výboru vyvěsí na jeho úřední desce. Tento způsob vyhlášení je podmínkou platnosti obecně závazného nařízení národního výboru. Kromě toho se obecně závazné nařízení uveřejní způsobem v místě obvyklým a obecně závazná nařízení národních výborů

vyšších stupňů též na úředních deskách místních národních výborů, obvodních národních výborů a městských národních výborů.

(4) Obecně závazné nařízení národního výboru nabývá účinnosti patnáctým dnem následujícím po dni jeho vyhlášení, pokud v něm není stanoven pozdější počátek účinnosti. Ve výjimečných případech, kdy to vyžaduje naléhavý obecný zájem, může národní výbor stanovit, že obecně závazné nařízení nabývá účinnosti již dnem vyhlášení.

(5) Obecně závazná nařízení národního výboru musí být každému přístupna u národního výboru, který je vydal. U místních národních výborů, obvodních národních výborů a městských národních výborů musí být přístupna i všechna obecně závazná nařízení národních výborů vyšších stupňů, která se vztahují na jejich územní obvody.

§ 24b

Národní výbory vydávají potvrzení a vyhotovují zprávy pro potřeby občanů, státních orgánů a organizací, jen stanoví-li tak obecně závazný právní předpis.

§ 24c

(1) Dojde-li v důsledku živelné pohromy nebo jiné mimořádné události k ohrožení hospodářského nebo veřejného života v obci nebo ve městě, může místní národní výbor ve střediskové obci, městský národní výbor a v obcích, v nichž tyto národní výbory nepůsobí, okresní národní výbor uložit socialistickým organizacím povinnost poskytnout osobní a věcnou pomoc při odstraňování následků této události, nestanoví-li zvláštní zákon jinak. Na ukládání této povinnosti se nevztahují obecné předpisy o správním řízení.

(2) Organizaci, která poskytla osobní a věcnou pomoc, náleží náhrada účelně vynaložených nákladů. Právo na náhradu nákladů může oprávněná organizace uplatnit do tří měsíců ode dne, kdy je zjistila, nejpozději do dvou let od jejich vzniku; jinak toto právo zanikne. Právo na náhradu nákladů se uplatňuje u národního výboru, který povinnost podle odstavce 1 uložil. Tento národní výbor o náhradě nákladů rozhoduje a tuto náhradu poskytuje.

(3) Nesplní-li organizace ve stanovené lhůtě bez vážného důvodu povinnost uloženou podle odstavce 1, může jí národní výbor uložit pokutu do 200 000 Kčs. Nebyla-li uložená povinnost splněná ani v nově stanovené lhůtě, může národní výbor uložit pokutu opětovně. Pokutu lze uložit do jednoho roku ode dne, kdy došlo k nesplnění uložené povinnosti.

(4) Pokuta je příjmem národního výboru, který ji uložil.

§ 24d

(1) Organizaci, která neudržuje čistotu a pořádek na jí užívaném pozemku a tím naruší vzhled obce nebo města, může místní národní výbor a městský národní výbor uložit pokutu do 20 000 Kčs.

(2) Organizaci, která znečistí veřejné prostranství nebo odkládá věci mimo vyhrazená místa, může místní národní výbor a městský národní výbor uložit pokutu do 50 000 Kčs.

(3) Pokutu lze uložit, nestanoví-li zvláštní zákon za jednání uvedená v odstavcích 1 a 2 jinou sankci. Pokutu lze uložit do jednoho roku ode dne, kdy došlo k jednáním uvedeným v odstavcích 1 a 2.

(4) Pokuta je příjmem národního výboru, který ji uložil.

Oddíl 2
Působnost národních výborů jednotlivých stupňů a druhů

Místní národní výbor

§ 25

(1) Místní národní výbor vytváří podmínky pro uspokojování oprávněných potřeb a zájmů občanů, podmínky zdravého způsobu života a práce v obci, organizuje výstavbu obce, pečuje o její zvelebování a vzhled, rozvíjí kulturní a společenský život a chrání veřejný pořádek a práva občanů. Na všech úsecích své práce vytváří podmínky k efektivnímu a intenzivnímu rozvoji zemědělství.

(2) Místní národní výbor

a) spravuje základní školu, školská zařízení a zařízení sociální péče v rozsahu stanoveném zvláštními předpisy, místní lidovou knihovnu a podle místních podmínek dalších kulturní zařízení;

b) spravuje místní komunikace a veřejné osvětlení a obstarává podle místních podmínek další veřejné prospěšné a jiné služby pro obyvatelstvo (§ 21), a to i pro obyvatelstvo spádového území; za tím účelem zřizuje i zrušuje drobné provozovny a může založit i státní podnik;

c) vyjadřuje se k založení a zániku státních podniků, společných podniků a družstevních podniků, k jejich rozvoji a zásadním změnám předmětů jejich činnosti,5) mají-li sídlo v jeho územním obvodu; dále se vyjadřuje ke vzniku a zániku jednotných zemědělských družstev, bytových, spotřebních, výrobních, popřípadě jiných družstev, k jejich rozvoji a k zásadním změnám předmětu jejich činnosti,6) mají-li sídlo v jeho územním obvodu;

d) dává souhlas k rozmístění prodejen, jakož i provozoven nebo zařízení dalších služeb, k zahájení a ukončení jejich činnosti, k omezení nebo zrušení jimi poskytovaných služeb; po projednání s organizací stanoví prodejní dobu v prodejnách a provozní dobu v provozovnách a zařízeních služeb; činí dále opatření k zajištění řádného zásobování a poskytování služeb občanům;

e) vykonává státní správu na dalších vymezených úsecích, zejména na úseku ochrany životního prostředí, evidence obyvatelstva, vedení matrik, požární ochrany, výstavby, hospodaření s byty a nebytovými prostory, ochrany rostlinné a živočišné výroby a ochrany zemědělského půdního a lesního fondu;

f) plní úkoly spojené s provozem místních veřejných skládek v rozsahu stanoveném zvláštními předpisy.

(3) Činí-li jiné státní orgány opatření, která se dotýkají zájmů obce, jsou povinny vyžádat si stanovisko místního národního výboru.

§ 25a

Místní národní výbor ve střediskové obci mimo působnost, která podle tohoto zákona (§ 25) a podle zvláštních zákonů přísluší místnímu národnímu výboru,

a) zřizuje a spravuje zařízení pro správu a údržbu domovního majetku nebo zakládá k tomu účelu státní podnik, je-li to vzhledem k rozsahu tohoto majetku účelné; řídí své státní hospodářské organizace poskytující služby občanům nebo vykonávající správu a údržbu domovního majetku;

b) vyjadřuje se k návrhům koncepcí rozvoje okresu, střednědobých a prováděcích hospodářských plánů a rozpočtu okresního národního výboru; okresní národní výbor je povinen projednávat tyto návrhy s místními národními výbory ve střediskových obcích a informovat je o schválených koncepcích, hospodářských plánech a rozpočtu a o jejich plnění;

c) ve vztahu k organizacím, které národní výbor nezaložil, neřídí ani nespravuje,

1. vyžaduje zprávy o jejich činnosti, pokud se dotýká životních podmínek obyvatelstva obce a úkolů místního národního výboru při rozvoji jejího území;
2. požaduje zjednání nápravy při zjištění nedostatků v jejich činnosti, pokud došlo k porušení socialistické zákonnosti nebo celospolečenských zájmů a tím k ohrožení oprávněných potřeb nebo životních podmínek obyvatelstva obce; organizace jsou povinny oznámit národnímu výboru ve lhůtě jím určené, jak a do kdy zabezpečí odstranění nedostatků;
3. navrhuje uložení kárného opatření nebo jiného postihu pracovníkovi odpovědnému za nedostatky, které nebyly odstraněny ve lhůtě oznámené organizací národnímu výboru;
4. při závažných nebo opakovaných nedostatcích v činnosti provozoven a zařízení může předkládat návrhy na potřebná kádrová opatření.

§ 26
Městský národní výbor

(1) Městský národní výbor zabezpečuje plánovitý rozvoj města a účastní se řešení oblastních proporcí. Organizuje výstavbu města, vytváří podmínky zdravého způsobu života a práce ve městě, rozvíjí kulturní a politickovýchovnou práci a chrání veřejný pořádek a práva občanů.

(2) Městský národní výbor mimo působnost, která přísluší místnímu národnímu výboru ve střediskové obci nebo která byla městským národním výborům svěřena zvláštními zákony, může zakládat státní podniky, řídit své státní hospodářské organizace nebo zřizovat a spravovat jiné organizace a zařízení, které jsou potřebné k uspokojování potřeb občanů. Městský národní výbor první kategorie zakládá nebo zřizuje zejména organizace obstarávající placené služby, veřejně prospěšné služby a správu a údržbu domovního majetku.

(3) Městský národní výbor dále

a) ve vztahu k organizacím, které národní výbor nezaložil, neřídí ani nespravuje
   1. zaujímá stanovisko k záměrům, koncepcím a jiným opatřením, pokud se dotýkají rozvoje a výstavby města a potřeb občanů;
   2. vydává souhlas k umístění organizace nebo její části (závodu, provozovny apod.) na území města;
   3. posuzuje programy sociálního rozvoje organizací z hlediska jejich návaznosti na hospodářský, sociální a kulturní rozvoj města a zaujímá k nim stanovisko;
b) vyjadřuje se k návrhům závazných stanovisek, která vydávají příslušné orgány státní správy k návrhům na rozmístění vybraných investic, zejména z hlediska nároků na přírodní zdroje, bytovou výstavbu, vlivu na tvorbu a ochranu životního prostředí.

(4) Městský národní výbor první kategorie vydává závazná stanoviska k návrhům na rozmístění vybraných investic podle zvláštních předpisů.

(5) Městský národní výbor první kategorie a městský národní výbor druhé kategorie vykonává v případech stanovených zákonem také působnost, která jinak přísluší okresnímu národnímu výboru.

§ 26a

(1) Národní výbory měst Brna, Ostravy a Plzně a obvodní národní výbory v těchto městech mají působnost městských i okresních národních výborů. Národní výbory měst Brna, Ostravy a Plzně kromě toho vykonávají ve zvlášť stanovených věcech7) státní správu, která jinak přísluší krajským národním výborům. Obvodní národní výbory v těchto městech vykonávají státní správu ve věcech, které podle zvláštních předpisů příslušejí městským národním výborům. Místním národním

výborům v městských částech přísluší působnost, kterou mají místní národní výbory podle tohoto zákona.

(2) Národní výbory měst Brna, Ostravy a Plzně mohou v dohodě s obvodními národními výbory stanovit, že budou plnit v zájmu jednotné správy města i další úkoly, které by obvodním národním výborům jinak náležely, jde-li o věci celoměstského významu nebo dosáhne-li se tím účelnějšího výkonu státní správy nebo lepšího uspokojování potřeb občanů a organizací. Stejným způsobem mohou některé úkoly ze své působnosti svěřit všem obvodním národním výborům, popřípadě některému z nich. Národní výbor města může v dohodě s místním národním výborem působícím v městské části přenést některé úkoly náležející do působnosti místního národního výboru na obvodní národní výbor. Na návrh místního národního výboru se může národní výbor města po projednání s občany usnést na zániku tohoto místního národního výboru a na převzetí jeho působnosti obvodním národním výborem.

(3) Národní výbory měst Brna, Ostravy a Plzně ve svých statutech zejména upraví rozdělení úkolů mezi národním výborem města a obvodními národními výbory; stanoví městské obvody, znak a barvy města a způsob jejich užívání; podrobněji upraví uspořádání orgánů národního výboru města a obvodních národních výborů, jejich působnost a vzájemnou dělbu práce mezi nimi; stanoví, které odbory a jiné útvary zřizují obvodní národní výbory, a hlavní zásady a formy účasti občanů na správě města.

§ 26b

(1) Obvodní národní výbory v městech Brně, Ostravě a Plzni v souladu s plánovitým rozvojem města zabezpečují za nejširší účasti občanů rozvoj svých obvodů. Pečují o zvelebování a vzhled obvodu. Úzce spolupracují s národním výborem města při řešení celoměstských otázek a předkládají mu v tomto směru iniciativní návrhy. Podílejí se na sestavování dlouhodobých koncepcí a plánů města a sestavují a schvalují plány rozvoje vlastního hospodářství a své rozpočty.

(2) Obvodní národní výbory řídí obvodní podniky bytového hospodářství, spravují obvodní lidové knihovny a další kulturní zařízení; mohou zřizovat a řídit i další organizace a zařízení, které uspokojují převážně místní potřeby nebo které je účelnější organizovat podle obvodů.

§ 26c

Národní výbory měst Brna, Ostravy a Plzně vydávají závazná stanoviska k návrhům na rozmístění vybraných investic podle zvláštních předpisů.

§ 27
Okresní národní výbor

(1) Okresní národní výbor řídí národní výbory nižšího stupně. Pomáhá jim v jejich práci, zejména pro ně organizuje odbornou a poradenskou činnost, zabývá se jejich podněty a upozorněními, radí se s nimi, dozírá na plnění zákonů a zachovávání státní disciplíny. Provádí periodické revize hospodaření národních výborů nižších stupňů, jakož i organizací a zařízení řízených a spravovaných těmito národními výbory.

(2) Okresní národní výbor vykonává státní správu na všech úsecích uvedených v § 19.

(3) Okresní národní výbor spolupracuje s krajským národním výborem při vypracování koncepce rozvoje okresu a vyjadřuje se k návrhům koncepcí rozvoje kraje, střednědobých a prováděcích hospodářských plánů a rozpočtů krajského národního výboru; krajský národní výbor projednává tyto návrhy s okresními národními výbory a informuje je o schválených koncepcích, hospodářských plánech, o rozpočtu a o jejich plnění.

(4) Okresní národní výbor vydává závazná stanoviska k návrhům na rozmístění vybraných investic podle zvláštních předpisů a spolupracuje s krajským národním výborem při vypracování závazných stanovisek k návrhům na rozmístění vybraných investic, u nichž toto stanovisko vydává krajský národní výbor.

(5) Okresní národní výbor řídí nebo spravuje okresní správu silnic, okresní ústav národního zdraví, zařízení sociálního zabezpečení, dále školy a školská zařízení, kulturní a kulturně výchovné organizace a zařízení v rozsahu stanoveném zvláštními předpisy. Může založit státní podnik nebo řídit organizaci obstarávající některou z činností uvedených v § 21, slouží-li k uspokojování potřeb více obcí a lze-li je na tomto stupni účelněji řídit. Provádí periodické revize hospodaření organizací a zařízení jím řízených a spravovaných.

(6) Založení státního podniku, jehož je okresní národní výbor zakladatelem, rozvoj podniku, zásadní změnu předmětu jeho činnosti a zánik státního podniku5) projednává okresní národní výbor s místním národním výborem nebo městským národním výborem, v jehož územním obvodu je sídlo státního podniku.

§ 28
Krajský národní výbor

(1) Krajský národní výbor zabezpečuje proporcionální rozvoj hospodářství a kulturní, zdravotnické a sociální výstavby v kraji; za tím účelem vypracovává návrh plánu rozvoje oblasti, v jehož rámci usměrňuje správné proporce v rozvoji kraje. Účastní se dalších prací na přípravě státního plánu rozvoje národního hospodářství, úzce spolupracuje s ústředními orgány státní správy a předkládá jim iniciativní návrhy na řešení otázek dotýkajících se rozvoje kraje.

(2) Krajský národní výbor vydává závazná stanoviska k návrhům na rozmístění vybraných investic podle zvláštních předpisů.

(3) Krajský národní výbor řídí okresní národní výbory, pomáhá jim a radí se s nimi, zabývá se jejich podněty a upozorněními, dozírá na plnění zákonů a zachovávání státní disciplíny a provádí periodické revize jejich hospodaření.

(4) Při výkonu státní správy se krajský národní výbor zaměřuje především na stanovení základních úkolů, řešení koncepčních otázek a na dozor na plnění zákonů a směrnic ústředních orgánů.

(5) Krajský národní výbor může, je-li to účelné, zakládat státní podniky nebo řídit své státní hospodářské organizace, popřípadě zřizovat, řídit nebo spravovat jiné organizace, které slouží k uspokojování potřeb více okresů nebo krajů nebo poskytují zvlášť specializované služby. Provádí periodické revize hospodaření organizací jím řízených a spravovaných.

(6) Založení státního podniku, jehož je krajský národní výbor zakladatelem, rozvoj podniku, zásadní změnu předmětu jeho činnosti a zánik státního podniku5) projednává krajský národní výbor s místním národním výborem nebo městským národním výborem, v jehož územním obvodu je sídlo státního podniku.

Oddíl 3
Plán, rozpočet a hospodaření s majetkem

§ 29

Národní výbor sestavuje a schvaluje

a) střednědobý hospodářský plán,

b) prováděcí hospodářský plán,

c) střednědobý rozpočtový výhled,

d) rozpočet.

§ 30

(1) Při zpracování svého hospodářského plánu vychází krajský národní výbor z úkolů a prostředků stanovených ve státním plánu rozvoje národního hospodářství a ve státním rozpočtu, jakož i z vlastního dlouhodobého výhledu opřeného o technickoekonomické koncepce a studie. Krajským národním výborům jsou ve střednědobém a prováděcím státním plánu stanoveny závazné úkoly pouze v nezbytném rozsahu; ve státním rozpočtu republiky jsou stanoveny finanční vztahy k rozpočtům národních výborů (souhrnný finanční vztah a účelové subvence), popřípadě další závazné limity.

(2) V rámci závazných úkolů a limitů stanovených státním plánem a na podkladě finančních vztahů k rozpočtům národních výborů stanovených státním rozpočtem republiky stanoví krajský a okresní národní výbor národním výborům nižšího stupně závazné úkoly a limity a upravuje finanční vztahy k jejich rozpočtů; na jejich podkladě vypracují národní výbory všech stupňů své hospodářské plány a rozpočty.

(3) K zabezpečení hlavních cílů komplexního rozvoje měst Brna, Ostravy a Plzně stanoví vláda podle potřeby úkoly státních plánů rozvoje národního hospodářství, jimiž jsou krajské národní výbory při rozpisu plánu vázány.

(4) K zabezpečení hlavních cílů komplexního rozvoje měst, v nichž působí městské národní výbory první kategorie, krajské národní výbory určují pro tyto městské národní výbory závazné úkoly a v rámci finančních vztahů k rozpočtům okresních národních výborů závazné limity, zejména v oblasti investic. V případech stanovených vládou určují krajské národní výbory tyto závazné úkoly a závazné limity i pro městské národní výbory druhé kategorie.

§ 31

(1) Rozpočet národního výboru obsahuje ve stanoveném členění příjmy a výdaje národního výboru a jeho rozpočtových organizací, včetně finančních vztahů ke státním podnikům, jejichž je zakladatelem, a k jeho státním hospodářským a příspěvkovým organizacím.

(2) Rozpočet musí být vyrovnán.

(3) Místní a městské národní výbory projednávají své rozpočty s občany.

§ 32

(1) Příjmy národního výboru tvoří zejména

a) příjmy od státních podniků založených národním výborem a od organizací řízených nebo spravovaných národním výborem, v rozsahu stanoveném zvláštními předpisy,

b) výnosy daní a poplatků v rozsahu stanoveném zvláštními předpisy,

c) dotace a subvence ze státního rozpočtu nebo z rozpočtu národního výboru vyššího stupně,

d) ostatní příjmy v rozsahu stanoveném zvláštními předpisy,

e) dobrovolné příspěvky od jiných národních výborů, státních družstevních a společenských organizací,

f) úvěry.

(2) Příjmy národního výboru nejsou účelové, s výjimkou účelových subvencí ze státního rozpočtu a příjmů, jejichž účelovost je stanovena právními předpisy nebo orgánem, který je poskytuje.

(3) Ministerstvo financí stanoví, v kterých případech doplňkové příjmové zdroje, patřící jinak krajskému národnímu výboru, připadnou národním výborům měst Brna, Ostravy a Plzně.

§ 33

(1) Národní výbor musí v rozpočtu zabezpečit krytí veškerých svých závazků, které převzal, závazků vyplývajících z plnění zákonných povinností, popřípadě též odvody do rozpočtu národního výboru vyššího stupně, popřípadě do státního rozpočtu.

(2) Nedosahuje-li národní výbor rozpočtem předpokládaných příjmů, musí omezit v odpovídajícím rozsahu výdaje; přitom však musí zabezpečit výdaje ke krytí převzatých závazků a výdaje na plnění zákonných povinností.

§ 34

Národní výbor vytváří vlastní peněžní fondy, především z prostředků získaných ze svého hospodaření a využívá jich k dalšími rozvoji hospodářské a kulturní výstavby.

§ 34a

Přebytky hospodaření národního výboru se mu ponechávají k využití pro další rozvoj územního obvodu.

§ 35

Národní výbor a organizace založené, řízené nebo spravované národním výborem hospodaří s majetkem v socialistickém celospolečenském vlastnictví, který slouží k plnění jejich úkolů nebo s majetkem, k němuž mají právo hospodaření.

§ 36

Národní majetek, ke kterému vykonává právo hospodaření státní hospodářská organizace řízená národním výborem, anebo národní majetek, k němuž má národní výbor právo hospodaření a využívá jej k některému z účelů uvedených v § 21, může být opatřením nadřízených orgánů převeden do hospodaření organizace, kterou národní výbor nezaložil, neřídí ani nespravuje tehdy, vznikne-li pochybnost o tom, které organizaci přísluší právo hospodaření s tímto majetkem, nebo jde-li o nemovitý majetek, jehož je třeba k uskutečnění stavby, jejího užívání nebo k provedení asanace.

§ 37

zrušen

Oddíl 4
Samostatná působnost národního výboru

§ 38

V otázkách péče o zlepšování životního prostředí, úrovně bydlení a uspokojování dalších potřeb občanů různými službami, o rozvíjení kulturního a společenského života a o vytváření podmínek pro rozvoj tělesné výchovy, sportu a rekreace, dále při výkonu práv a povinností zakladatele

státních podniků (§ 22a); řízení svých státních hospodářských organizací (§ 21 a 22), hospodaření s majetkem (§ 35 a 36) a sdružování prostředků a činností (§ 6a), stanovení hospodářského plánu a rozpočtu a hospodaření podle něho (§ 29 až 33) a v otázkách zřizování a správy svých fondů (§ 34) vykonávají národní výbory svou působnost samostatně, řídíce se jen zákony a jinými obecně závaznými právními předpisy a usneseními vlády.

Hlava čtvrtá
NÁRODNÍ VÝBOR A JEHO ORGÁNY

Oddíl 1
Pravomoc plenárního zasedání národního výboru

§ 39

(1) Národní výbor na svém plenárním zasedání projednává základní otázky komplexního ekonomického a sociálního rozvoje svého územního obvodu, zejména pokud jde o poskytování a úroveň všech služeb pro obyvatelstvo, bydlení, bytovou výstavbu a údržbu bytového majetku, životní prostředí a další zájmy a potřeby obyvatelstva. Zřizuje si výkonné a kontrolní orgány, řídí jejich činnost a hodnotí výsledky jejich práce. Všechny orgány národního výboru jsou mu ze své činnosti odpovědny.

(2) Plenárnímu zasedání národního výboru je vyhrazeno

a) schvalovat dlouhodobé koncepce rozvoje územního obvodu národního výboru; jde-li o krajský národní výbor, schvalovat též návrhy dlouhodobých oblastních výhledů a návrhy střednědobých a prováděcích oblastních plánů;

b) schvalovat střednědobé a prováděcí hospodářské plány národního výboru a hodnotit jejich plnění, stanovit celkové vztahy k plánu a rozpočtu národních výborů nižších stupňů;

c) schvalovat volební programy Národní fronty a kontrolovat jejich plnění;

d) schvalovat územní plány;

e) schvalovat rozpočet a závěrečný účet národního výboru a rozhodovat o přijetí půjčky nebo úvěru;

f) zakládat státní podniky, rozhodovat o jejich zániku, slučovat a zrušovat státní hospodářské organizace a zřizovat, slučovat a zrušovat rozpočtové a jiné organizace a zařízení národního výboru;

g) rozhodovat o územních změnách a o vytvoření jednoho národního výboru pro několik obcí;

h) stanovit počet poslanců národního výboru, počet a hranice volebních obvodů;

ch) zřizovat a rušit komise, odbory a jiné orgány národního výboru, určovat dělbu práce mezi orgány národního výboru, schvalovat jednací řád plenárního zasedání, výboru lidové kontroly a organizační řád národního výboru;

i) volit předsedu, místopředsedy a tajemníka národního výboru, další členy rady, dále předsedy, tajemníky a další členy komisí národního výboru, jakož i odvolávat je z funkce;

j) volit předsedu, místopředsedu a další členy výboru lidové kontroly národního výboru a odvolávat je z funkce, jakož i schvalovat plán činnosti tohoto výboru; projednávat výsledky důležitých kontrol a návrhy na opatření;

k) ustanovovat vedoucí odborů a hygienika a odvolávat je z funkce, jakož i ustanovovat a odvolávat z funkce náčelníka správy Sboru požární ochrany na návrh náčelníka správy Sboru požární ochrany vyššího stupně;

l) usnášet se na obecně závazných nařízeních národního výboru;

m) volit a odvolávat z funkce soudce z lidu;

n) usnášet se o přenesení působnosti národního výboru na národní výbory nižších stupňů podle zvláštních předpisů;

o) udělovat čestné občanství obce (města) a ceny národního výboru.

(3) Plenární zasedání národního výboru si může vyhradit rozhodnutí v jakékoli další otázce, která patří do působnosti jeho orgánů.

§ 40

(1) Národní výbor může rozhodnout, že některé základní otázky života obce nebo města nebo činnosti národního výboru předloží před svým rozhodnutím k projednání občanům; učiní tak vždy, jde-li o dlouhodobou koncepci rozvoje územního obvodu, volební program Národní fronty, územní plán obce nebo města, návrh rozpočtu národního výboru, závažné územní změny (zejména sloučení, rozdělení nebo zrušení obce) nebo vytvoření jednoho národního výboru pro několik obcí, návrhy obecně závazných nařízení, pokud významnou měrou upravují práva a povinnosti občanů, a zásadní změny v obchodní síti a síti služeb. Národní výbor může rozhodnout, že některé základní otázky života obce nebo města předloží před svým rozhodnutím k vyjádření organizacím sdruženým v Národní frontě.

(2) Národní výbor v úzké součinnosti s organizacemi sdruženými v Národní frontě zajistí, aby občané měli možnost se s navrhovanými opatřeními řádně seznámit. Občané uplatňují svoje připomínky na veřejných shromážděních, na schůzích občanských výborů, prostřednictvím organizací sdružených v Národní frontě, prostřednictvím svých poslanců nebo písemným podáním národnímu výboru.

§ 41

Okresní a krajský národní výbor svolává k posouzení některých důležitých otázek týkajících se činnosti národních výborů konference národních výborů nižších stupňů.

Oddíl 2
Jednání plenárního zasedání národního výboru

§ 42

(1) Plenární zasedání národního výboru se schází nejméně čtyřikrát do roka k řádnému zasedání.

(2) Zasedání národního výboru svolává předseda národního výboru na základě usnesení rady. Požádá-li o to alespoň čtvrtina poslanců, anebo národní výbor vyššího stupně nebo jeho rada, vláda, je předseda národního výboru povinen svolat národní výbor k mimořádnému zasedání, a to tak, aby se zasedání konalo nejpozději do 14 dnů.

(3) Přípravu zasedání národního výboru organizuje jeho rada v součinnosti s komisemi a s poslanci; při přípravě zasedání národního výboru jeho rada úzce spolupracuje s národními výbory nižších stupňů, s orgány Národní fronty a organizacemi v ní sdruženými, státními orgány a s organizacemi, jejich činnosti se dotýká věc, jež se má na plenárním zasedání projednávat. Návrhy mohou předkládat rada, komise anebo jednotliví poslanci. Národní výbor si k prověření předložených návrhů může vyžadovat stanoviska, zejména svého výboru lidové kontroly, popřípadě pracovních skupin poslanců a dalších občanů, dále odborné posudky a vyjádření. S otázkami, které budou předmětem jednání plenárního zasedání, musí být poslanci včas seznámeni.

§ 43

(1) Plenární zasedání národního výboru jsou veřejná. Rada uvědomuje občany o místu a době jednání a o navrženém programu.

(2) Požádá-li o slovo poslanec národního výboru vyššího stupně nebo České národní rady nebo Federálního shromáždění anebo zástupce vlády, musí mu být uděleno. Slovo může být uděleno též občanu, který není poslancem.

§ 44

K platnosti usnesení plenárního zasedání národního výboru je třeba souhlasu nadpoloviční většiny hlasů všech poslanců. Hlasuje se zpravidla zdvižením ruky.

§ 45

(1) Plenární zasedání národního výboru řídí jeho předseda. Předseda spolu s tajemníkem podpisuje obecně závazná nařízení národního výboru a jiná jeho usnesení. Předseda národního výboru zastupuje národní výbor navenek. Předsedu zastupuje místopředseda národního výboru nebo jiný člen rady pověřený národním výborem.

(2) Předseda národního výboru má právo užívat při významných příležitostech a občanských obřadech závěsného odznaku se státním znakem. Rada národního výboru může stanovit, v kterých případech může tohoto odznaku užívat jiný poslanec národního výboru.

(3) Úkoly předsedy a místopředsedů národního výboru plní v městech Brně, Ostravě a Plzni primátor města Brna, primátor města Ostravy a primátor města Plzně a jejich náměstkové. Primátor jako představitel města má právo užívat historických primátorských insignií.

Oddíl 3
Rada

§ 46

(1) Rada je výkonný orgán národního výboru s všeobecnou působností. Organizuje a sjednocuje plnění úkolů národního výboru na všech úsecích. Rozhoduje zejména o otázkách, které svým významem přesahují rámec jednoho odvětví, popřípadě úseku státní správy.

(2) Rada národního výboru zejména

a) rozpracovává a zabezpečuje plnění úkolů, jež vyplývají z usnesení národního výboru, rad národních výborů vyšších stupňů a z usnesení vlády; projednává a řeší iniciativní návrhy komisí, poslanců, odborů a jiných orgánů národního výboru a národních výborů nižších stupňů a jejich rad; organizuje práce na přípravě plánu a rozpočtu národního výboru a projednává jejich návrhy;

b) hodnotí výsledky činnosti organizací řízených nebo spravovaných národním výborem, jmenuje a odvolává jejich vedoucí, stanoví jejich plat a zásady jejich hmotné zainteresovanosti, jmenuje a odvolává též hlavní kontrolory těchto organizací;

c) připravuje návrhy dlouhodobých oblastních výhledů a návrhy střednědobých a prováděcích oblastních plánů;

d) koordinuje přípravu závazných stanovisek připravovaných orgány národního výboru;

e) navrhuje a koordinuje přípravu sdružování prostředků a činností;

f) plní vůči státním podnikům založeným národním výborem úkoly zakladatele podle zvláštních předpisů, pokud nejsou vyhrazeny plenárnímu zasedání (§ 22b a 39) nebo komisi národního výboru (§ 54);

g) vymezuje způsobem a v rozsahu stanoveném zvláštními zákony podíl organizací na zabezpečování komplexního ekonomického a sociálního rozvoje územního obvodu národního výboru a na tvorbě a ochraně životního prostředí;

h) řídí a sjednocuje činnosti komisí národního výboru a vytváří podmínky pro jejich práci; zabezpečuje a kontroluje projednávání a řešení jejich návrhů, podnětů a připomínek;

ch) vytváří příznivé podmínky pro účinnou práci poslanců národního výboru;

i) řídí činnost odborů, správních komisí a zvláštních orgánů národního výboru, ukládá jim úkoly, dozírá na jejich plnění a dbá na racionalizaci jejich činnosti; stanoví pracovní náplň odborů, jejich vnitřní organizaci a počty pracovníků; stanoví zásadní úkoly v kádrové práci, pečuje o růst kvalifikace pracovníků odborů a stanoví plat vedoucím odborů a vedoucím zvláštních orgánů (§ 63b);

j) kontroluje a hodnotí výkon státní správy orgány národního výboru a orgány národních výborů nižších stupňů;

k) řídí vedoucí organizací (zařízení) řízených nebo spravovaných národním výborem, které obstarávají činnosti uvedené v § 21;

l) ukládá socialistickým organizacím povinnost poskytnout osobní a věcnou pomoc při odstraňování následků živelné pohromy nebo jiné mimořádné události (§ 24c);

m) jde-li o radu místního národního výboru nebo městského národního výboru, vyjadřuje se k založení a zániku státních podniků, společných podniků a družstevních podniků, k jejich rozvoji a zásadním změnám předmětu jejich činnosti;5) dále se vyjadřuje ke vzniku a zániku jednotných zemědělských družstev, bytových, spotřebních, výrobních, popřípadě jiných družstev, k jejich rozvoji a zásadním změnám předmětu jejich činnosti;6)

n) uděluje veřejná uznání;

o) schvaluje svůj jednací řád a pracovní řád národního výboru;

p) hodnotí výsledky socialistické soutěže organizované národním výborem.

(3) Rada národního výboru může v nutných a neodkladných případech vydat obecně závazné nařízení. Takové nařízení však pozbude platnosti, nebude-li schváleno na nejbližším zasedání národního výboru.

§ 47

(1) Rada je podřízena a odpovědna plenárnímu zasedání národního výboru, které může radu nebo její jednotlivé členy kdykoliv odvolat. Rada podává na každém řádném plenárním zasedání národního výboru zprávu o své činnosti.

(2) Rada národního výboru vyššího stupně usměrňuje a řídí činnosti rad národních výborů nižších stupňů a pomáhá jim při plnění úkolů.

§ 48

(1) Rada místního nebo městského národního výboru má v obcích nebo ve městech s počte
do 600 obyvatel 5-7 členů,

od 600 do 1 500 obyvatel 7-9 členů,

od 1500 do 5 000 obyvatel 9-11 členů,

od 5000 do 10 000 obyvatel 10-13 členů,

od 10 000 do 20 000 obyvatel 11-14 členů,

nad 20 000 obyvatel 12-15 členů.

(2) Rada Národního výboru města Brna má 15-20 členů, rada Národního výboru města Ostravy 15-20 členů a rada Národního výboru města Plzně 15-18 členů. Rada obvodního národního výboru v těchto městech má 8-15 členů.

(3) Rada okresního národního výboru má dvanáct až patnáct členů.

(4) Rada krajského národního výboru má patnáct až osmnáct členů.

§ 49

(1) Radu národního výboru tvoří předseda, místopředsedové, tajemník národního výboru a další členové, volení národním výborem z poslanců na celé volební období.

(2) Rada setrvává ve své funkci i po uplynutí volebního období, dokud si nově založený národní výbor nezvolí radu.

§ 50

Rada rozhoduje vždy ve sboru, schází se ke schůzím podle potřeby. Usnáší se většinou hlasů všech svých členů.

§ 50a

Předseda, místopředsedové a tajemník národního výboru plní na základě pověření rady národního výboru úkoly koordinační a kontrolní povahy, které nevyžadují kolektivního rozhodování.

§ 51

(1) Předseda řídí schůze rady a spolu s tajemníkem podpisuje usnesení rady; mezi schůzemi rady koordinuje činnost místopředsedů a tajemníka národního výboru.

(2) Předseda je oprávněn pozastavit výkon usnesení rady, má-li za to, že odporuje obecně závaznému právnímu předpisu nebo usnesení národního výboru. Předloží pak věc k rozhodnutí nejbližšímu plenárnímu zasedání národního výboru.

§ 52

(1) Tajemník národního výboru řídí přípravu plánu činnosti národního výboru a jeho rady a koordinuje přípravu plánů činnosti jeho komisí a aktivů; dbá též o účelnou organizaci práce odborů a pomocných útvarů a o plynulý chod jejich práce.

(2) V rozsahu stanoveném organizačním řádem národního výboru tajemník plní úkoly vedoucího organizace v pracovněprávních vztazích pracovníků národního výboru s výjimkou pracovníků aparátu výboru lidové kontroly.

§ 52a

Nevyplývá-li ze zvláštních předpisů jinak, organizační řád národního výboru stanoví, kdo plní úkoly vedoucího organizace podle zvláštních předpisů na jednotlivých úsecích činnosti národního výboru.

Oddíl 4
Komise a správní komise

§ 53

Národní výbor zřizuje pro úseky své práce komise, a to s přihlédnutím k rozsahu svých úkolů.

(1) Komise jako iniciativní orgány se zabývají otázkami rozvoje na svém úseku a předkládají své návrhy národnímu výboru nebo jeho radě a vyjadřují se k návrhům připravovaným pro plenární zasedání národního výboru. Vycházejí přitom ze znalosti místních podmínek, potřeb a zájmů občanů.

(2) Komise jako kontrolní orgány dozírají na činnost organizací založených, řízených nebo spravovaných národním výborem, nezasahují však do otázek jejich operativního řízení. Dozírají též na práci odborů a správních komisí, zejména na dodržování socialistické zákonnosti při výkonu státní správy a na včasnost a kvalitu vyřizování záležitostí občanů. Zjistí-li nedostatky v práci odborů, správních komisí nebo v činnosti organizací řízených nebo spravovaných národním výborem, ukládají vedoucím těchto orgánů a organizací závazná opatření k jejich odstranění. Ředitele státních podniků založených národním výborem upozorňují na zjištěné nedostatky. Pokud není zjednána náprava, předkládají příslušné návrhy radě. Komise dále sledují a kontrolují, jak se na jednotlivých úsecích činnosti národního výboru uplatňuje jeho působnost a pravomoc a jak se provádějí usnesení národního výboru a jeho rady.

(3) Komise dále kontrolují činnosti organizací, které národní výbor nezaložil, neřídí ani nespravuje, pokud jde o činnosti uvedené v § 7 odst. 2.

(4) Při své kontrolní činnosti se komise opírají o poznatky občanů a občanských výborů a spolupracují s nimi.

(5) Komise jako výkonné orgány činí opatření uvedená v § 38 a další opatření v otázkách svěřených jim plenárním zasedáním. Nemohou činit opatření ve věcech, které jsou vyhrazeny plenárnímu zasedání národního výboru (§ 22b a 39) anebo jeho radě (§ 46). Komise místního a městského národního výboru, který nezřídil odbory, plní i úkoly odborů.

§ 55

(1) Národní výbor volí členy komise z poslanců a dalších občanů, především z těch, kteří mu byli navrženi společenskými organizacemi. Většina členů komise musí být poslanci.

(2) Předsedou komise je poslanec národního výboru. Řídí a organizuje práci komise a dbá o plnění jejich usnesení. Je oprávněn pozastavit výkon usnesení komise, má-li za to, že odporuje obecně závaznému právnímu předpisu nebo usnesení národního výboru. Předloží pak věc radě na její nejbližší schůzi.

(3) Komise se schází podle potřeby. Usnáší se většinou hlasů všech členů.

§ 56

(1) Komise národního výboru nižšího stupně není podřízena komisi národního výboru vyššího stupně.

(2) Pro vztah komisí národního výboru k orgánům národního výboru vyššího stupně ve věcech správního řízení platí ustanovení zákona o správním řízení.

§ 57

(1) V případech stanovených zákonem zřizuje národní výbor správní komise, kterým přísluší rozhodovat o právech a povinnostech občanů a organizací, popřípadě plnit další úkoly na úsecích, pro které jsou zřízeny.

(2) Národní výbor volí členy správní komise z řad svých poslanců a dalších občanů, především těch, kteří mu byli navrženi společenskými organizacemi. Předsedou správní komise je poslanec národního výboru; řídí a organizuje práci správní komise a dbá o plnění jejich usnesení.

(3) Správní komise se usnáší většinou hlasů všech členů, pokud zvláštní zákon nestanoví jinak.

(4) Správní komise jsou řízeny radou a podřízeny též příslušné správní komisi národního výboru vyšších stupně; jde-li o správní komisi krajského národního výboru, je podřízena příslušnému ústřednímu orgánu státní správy.

Oddíl 5
Výbory lidové kontroly národních výborů

§ 58

Krajské národní výbory, okresní národní výbory, městské národní výbory a místní národní výbory ve střediskových obcích zřizují výbory lidové kontroly; po projednání s výborem lidové kontroly příslušného okresního národního výboru je mohou zřídit též ostatní místní národní výbory.

§ 59

(1) Výbor lidové kontroly národního výboru se skládá z poslanců a z dalších občanů. Předsedu, místopředsedu a ostatní členy výboru lidové kontroly volí a odvolává plenární zasedání národního výboru; k volbě a odvolání místopředsedy, pokud není poslancem národního výboru, je třeba vyjádření výboru lidové kontroly národního výboru vyššího stupně, a jde-li o místopředsedu výboru lidové kontroly krajského národního výboru, vyjádření Výboru lidové kontroly České socialistické republiky. Členství ve výboru lidové kontroly je neslučitelné s funkcí předsedy, místopředsedy, tajemníka, předsedy komise a vedoucího odboru příslušného národního výboru nebo národního výboru nižšího stupně anebo s funkcí vedoucího organizace založené, řízené nebo spravované národním výborem.

(2) Předsedou výboru lidové kontroly je poslanec národního výboru; má právo - není-li členem rady národního výboru - zúčastňovat se schůzí rady s hlasem poradním. Předsedu výboru lidové kontroly zastupuje místopředseda.

(3) Odborné práce pro výbor lidové kontroly krajského a okresního, popř. i městského národního výboru obstarává aparát. Počty pracovníků aparátu a náklady na ně určuje plenární zasedání národního výboru na návrh výboru lidové kontroly.

§ 60

(1) Výbor lidové kontroly národního výboru se schází podle potřeby. Na svých schůzích rozhoduje o zásadních otázkách patřících do působnosti výboru. Usnáší se většinou hlasů všech svých členů. Předseda výboru lidové kontroly je oprávněn pozastavit výkon usnesení výboru, má-li za to, že odporuje obecně závaznému právnímu předpisu nebo usnesení národního výboru; předloží pak věc k rozhodnutí nejbližšímu plenárnímu zasedání národního výboru.

(2) O ostatních otázkách, patřících do působnosti výboru lidové kontroly, rozhodují jménem výboru jeho předseda, místopředseda a popřípadě pověření členové a pracovníci v rozsahu svěřené jim pravomoci.

Oddíl 6
Odbory

§ 61

(1) Národní výbory zřizují pro jednotlivá odvětví (úseky) své působnosti odbory, a to s přihlédnutím k rozsahu svých úkolů.

(2) Rada národního výboru při stanovení pracovní náplně odborů vychází ze vzorové náplně vydané příslušným ministerstvem (ústředním orgánem státní správy).

§ 62

Odbory v odvětvích a na úsecích, pro které jsou zřízeny,

a) vykonávají státní správu s výjimkou věcí náležejících do pravomoci plenárního zasedání národního výboru, jeho rady, komisí a správních komisí;

b) vedou po odborné stránce organizace a zařízení řízené nebo spravované národním výborem;

c) zpracovávají odborné podklady pro jednání národního výboru, jeho rady, komisí a správních komisí a zabezpečují plnění usnesení národního výboru a jeho orgánů.

§ 63

(1) Odbor je řízen radou a odpovídá jí za veškerou svoji činnost. Ve věcech uvedených v § 62 písm. a) a b), nejde-li o věci uvedené v § 38, je podřízen též odboru národního výboru vyššího stupně, jde-li o odbor krajského národního výboru, příslušnému ústřednímu orgánu státní správy.

(2) Práci odboru řídí a za ni odpovídá jeho vedoucí.

(3) Odbory informují poslance o své činnosti i o poznatcích z činnosti organizací a zařízení řízených nebo spravovaných národním výborem.

(4) Pracovníci odborů jsou povinni účastnit se schůzí a besed poslanců s voliči a pomáhat jim v jejich práci ve volebním obvodu.

§ 63a

Ministerstvo vnitra a životního prostředí České socialistické republiky (dále jen „ministerstvo vnitra a životního prostředí“) stanoví v dohodě s příslušnými ústředními orgány státní správy obecně závazným právním předpisem předpoklady pro výkon funkcí, které vyžadují zvláštní odbornou způsobilost. Vymezí zejména obsah odborné způsobilosti, způsob jejího ověřování a formy dalšího zdokonalování, pokud nejsou stanoveny zvláštními předpisy.

§ 63b
Zvláštní orgány

V případech stanovených zákonem zřizují národní výbory pro výkon státní správy v příslušném odvětví (úseku) zvláštní orgány; zákon stanoví též postavení a působnost těchto orgánů.

Oddíl 7
Občanské výbory a jiné aktivy národního výboru

§ 64
Občanské výbory

(1) Městské národní výbory a obvodní národní výbory, jakož i místní národní výbory ve střediskových obcích zřizují občanské výbory. Místní národní výbory v ostatních obcích mohou zřizovat občanské výbory, vyžaduje-li to rozlehlost území a zvláštní podmínky hospodářského a kulturního rozvoje. Občané volí členy občanských výborů na veřejných shromážděních na dobu pěti let.

(2) Občanské výbory umožňují občanům uplatňovat jejich potřeby a zájmy v činnosti národního výboru a národních výborů vyšších stupňů. Občanské výbory se mohou obracet se svými návrhy, podněty a dotazy na orgány národního výboru; tyto orgány jsou povinny se jimi zabývat a informovat občanské výbory nejpozději do 30 dnů o způsobu vyřízení. Organizacím založeným, řízeným nebo spravovaným národním výborem a národními výbory vyšších stupňů mohou předkládat požadavky na řešení důležitých potřeb a zájmů občanů, zejména pokud jde o služby, opravy domovního majetku, odvoz odpadu, údržbu veřejných prostranství a veřejné zeleně; organizace jsou povinny sdělit občanskému výboru nejpozději do 30 dnů, jak budou tyto požadavky řešeny. Občanské výbory kontrolují, jak organizace plní přijatá opatření.

(3) Občanské výbory organizují účast občanů na řešení veřejných záležitostí, zejména při zvelebování obce (města), ochraně životního prostředí, ochraně bytového majetku, upevňování veřejného pořádku a socialistického soužití. Usměrňují činnost domovních komisí a domovních důvěrníků.

(4) Občanské výbory se podílejí na tvorbě, plnění a kontrole volebních programů Národní fronty. Vyjadřují se k návrhům usnesení národního výboru, která se týkají řešení potřeb a zájmů občanů.

(5) Občanské výbory mohou hospodařit s finančními prostředky, které pro národní výbor získaly svou činností nebo které jim národní výbor svěřil; tyto prostředky mohou použít jen na úhradu nákladů spojených s plněním svých úkolů.

(6) Národní výbor může v zájmu styku s občany pověřit občanské výbory plněním některých svých úkolů, nejde-li o rozhodnutí ve věcech státní správy. Pověřovat občanské výbory plněním úkolů může jen plenární zasedání národního výboru nebo jeho rada.

(7) Občanské výbory úzce spolupracují s poslanci národního výboru, pomáhají jim v jejich činnosti ve volebních obvodech a organizují ve spolupráci s nimi a organizacemi sdruženými v Národní frontě veřejná shromáždění (schůze) občanů.

(8) Zástupci organizací založených, řízených nebo spravovaných národním výborem a národními výbory vyšších stupňů jsou povinni na vyzvání poslance zúčastnit se veřejného shromáždění (schůze) občanů a schůze občanského výboru.

§ 65

(1) K účasti občanů na společensky prospěšné práci, k hlubšímu poznávání jejich potřeb a zájmů a k řešení otázek vyžadujících všestranného posouzení zřizuje si národní výbor a jeho orgány poradní sbory, pracovní komise a jiné své aktivy.

(2) Národní výbory dbají o to, aby organizace a zařízení jimi spravované nebo řízené vytvářely své aktivity k účasti občanů na své práci.

Hlava pátá
ŘÍZENÍ NÁRODNÍCH VÝBORŮ A JEJICH ORGÁNŮ

Oddíl 1
Vztahy národního výboru k ústředním orgánům a k národním výborům vyššího stupně

§ 66

(1) Stupně a druhy národních výborů, jakož i jejich postavení, působnost a organizaci upravují v mezích ústavních zákonů Československé socialistické republiky zákony České národní rady.8)

(2) Česká národní rada usměrňuje činnost národních výborů k plnění klíčových úkolů. Zobecňuje zkušenosti národních výborů, hodnotí účinnost forem a metod jejich práce, působí na uplatňování demokratických principů v jejich činnosti a usnáší se na opatřeních ke zlepšení jejich výstavby a práce.

(3) Česká národní rada umožňuje národním výborům účast na projednávání návrhů zákonů a usnesení České národní rady k otázkám činnosti národních výborů a na kontrole působení zákonů. Národní výbory se mohou obracet přímo na Českou národní radu s iniciativními podněty.

§ 67

(1) Vláda řídí a kontroluje práci národních výborů a vytváří vhodné podmínky pro jejich činnost.

(2) Vláda zejména

a) sjednocuje činnost ministerstev (ústředních orgánů státní správy) ve vztahu k národním výborům,

b) zabezpečuje realizaci jednotné státní politiky v otázkách komplexního ekonomického a sociálního rozvoje územních obvodů národních výborů,

c) určuje plánem a rozpočtem krajským národním výborům úkoly a prostředky,

d) může stanovit krajským národním výborům závazné úkoly a limity, jakož i orientační ukazatele k zabezpečení souladu mezi rozvojem ústředně řízených odvětví a hospodářstvím národních výborů,

e) rozhoduje o zásadních otázkách týkajících se výkonu státní správy v působnosti národních výborů,

f) řeší sporné otázky, které se při rozpracovávání a uskutečňování celostátní politiky vyskytnou mezi krajskými národními výbory a ministerstvy (ústředními orgány státní správy) a mezi krajskými národními výbory navzájem,

g) kontroluje, jak národní výbory plní úkoly, a hodnotí výsledky jejich činnosti,

h) projednává zásadní otázky komplexního ekonomického a sociálního rozvoje jednotlivých krajů.

(3) Vláda podává České národní radě zprávy o činnosti národních výborů, o stavu plnění úkolů v jejich působnosti a o opatřeních přijatých vládou při řízení národních výborů.

§ 67a

K zabezpečení řídící a kontrolní úlohy vlády ve vztahu k národním výborům

a) ministerstva (ústřední orgány státní správy) předkládají vládě
   1. návrhy koncepcí rozvoje odvětví (úseků) řízených a spravovaných národními výbory,
   2. návrhy ve věcech, které patří do samostatné působnosti národních výborů, pokud nejsou zákonem zmocněny k jejich úpravě obecně závazným právním předpisem (§ 38);
b) ministerstvo vnitra a životního prostředí
   1. organizuje jednotný postup ministerstev (ústředních orgánů státní správy) při přípravě návrhů pro jednání vlády a při plnění opatření přijatých vládou v otázkách týkajících se národních výborů,
   2. koordinuje vydávání směrnic (instrukcí) ministerstev (ústředních orgánů státní správy), jež se týkají národních výborů a jimi řízených nebo spravovaných organizací,
   3. koordinuje přípravu podkladů pro kontrolní činnost vlády z hlediska dodržování právních předpisů a plnění usnesení vlády v činnosti národních výborů, jakož i v činnosti ministerstev (ústředních orgánů státní správy) ve vztahu k národním výborům,
   4. zajišťuje ve spolupráci s ostatními ministerstvy (ústředními orgány státní správy) vytváření podmínek pro zvyšování politické a odborné úrovně pracovníků národních výborů,
   5. provádí rozbor činnosti národních výborů, organizuje výměnu zkušeností z jejich práce a usměrňuje a vyhodnocuje soutěže národních výborů,
   6. usměrňuje organizování informačního systému národních výborů.

§ 68

(1) Ministerstva (ústřední orgány státní správy) řídí v rámci zákonů výkon státní správy v příslušném odvětví (úseku) vydáváním obecně závazných právních předpisů a směrnic (instrukcí), kontrolují výkon státní správy a dodržování socialistické zákonnosti, zevšeobecňují získané poznatky z této činnosti národních výborů a činí opatření k odstranění zjištěných nedostatků.

(2) Ministerstva (ústřední orgány státní správy), do jejichž působnosti náleží odvětví (úseky) řízené nebo spravované národními výbory, dále

a) řídí po odborné stránce činnost národních výborů na základě vládou schválených koncepcí rozvoje odvětví (úseků),
b) zabezpečují odborné vedení rozpočtových a příspěvkových organizací a zařízení národních výborů,
c) podílejí se na přípravě návrhů střednědobých a prováděcích hospodářských plánů a rozpočtů krajských národních výborů,
d) zabezpečují jednotný postup při používání právních předpisů v činnosti národních výborů,
e) pomáhají po odborné stránce národním výborům a jejich organizacím zabezpečovat úkoly a zdokonalovat metody činnosti,
f) usměrňují vědeckotechnický rozvoj a racionalizaci řídících a správních činností,
g) pečují o výchovu odborných kádrů národních výborů, organizací a zařízení jimi řízených nebo spravovaných.

(3) Ministerstva (ústřední orgány státní správy) působící v odvětvích ústředně řízených

a) zpracovávají ve spolupráci s krajskými národními výbory koncepci rozvoje odvětví (oboru) a návrhy dlouhodobých plánů; projednávají s nimi přípravu důležitých investic a opatření týkající se rozmístění závodů a provozoven a změny v zaměstnanosti obyvatelstva,

b) zabezpečují, aby jimi řízené orgány a organizace koordinovaly svoji činnost s národními výbory, zejména s okresními národními výbory, městskými národními výbory a místními národními výbory ve střediskových obcích a projednávaly s nimi všechna závažná opatření, týkající se rozvoje územních obvodů národních výborů.

§ 69 až 70

Tato ustanovení se nevztahují na území České socialistické republiky.

§ 71

Národní výbor vyššího stupně usměrňuje, kontroluje a řídí činnosti národních výborů nižšího stupně; dbá přitom plně jejich pravomoci a odpovědnosti. Spolupracuje s nimi při přípravě vlastních opatření, seznamuje je s důležitými otázkami společenského rozvoje, které řeší vyšší orgány, poskytuje jim všestrannou pomoc a opírá se o jejich iniciativu.

Oddíl 2
Náprava nesprávných opatření

§ 72

(1) Plenární zasedání národního výboru může nesprávné usnesení rady nebo komise změnit nebo zrušit; učiní tak vždy, odporuje-li takové usnesení zákonu nebo jinému obecně závaznému právnímu předpisu nebo stanovenému plánu, rozpočtu nebo jinému jeho usnesení. Nesprávné opatření odboru (správní komise) zruší nebo změní, nezjedná-li nápravu sama rada.

(2) Má-li rada za to, že některé usnesení komise je nesprávné, může jeho výkon pozastavit a předložit věc k rozhodnutí národnímu výboru na jeho nejbližším plenárním zasedání. Toto oprávnění radě nepřísluší, jde-li o usnesení výboru lidové kontroly národního výboru.

(3) Nesprávné opatření odboru (správní komise) může zrušit nebo změnit rada.

§ 73

(1) Odporuje-li obecně závazné nařízení národního výboru zákonu nebo jinému obecně závaznému právnímu předpisu anebo obecně závaznému nařízení národního výboru vyššího stupně, národní výbor vyššího stupně takové nařízení zruší. Jde-li o nařízení krajského národního výboru, zruší je Česká národní rada.

(2) V případech uvedených v odstavci 1 rada národního výboru vyššího stupně výkon takového obecně závazného nařízení pozastaví a předloží věc svému národnímu výboru na jeho nejbližším zasedání. Jde-li o obecně závazné nařízení krajského národního výboru, pozastaví je vláda a předloží věc České národní radě.

§ 74

(1) Odporuje-li usnesení plenárního zasedání národního výboru zákonu, jinému obecně závaznému předpisu, usnesení plenárního zasedání národního výboru vyššího stupně, usnesením

nebo směrnicím vyšších státních orgánů a nezjedná-li nápravu národní výbor sám, národní výbor vyššího stupně nebo vláda takové usnesení zruší.

(2) V případech uvedených v odstavci 1 rada národního výboru vyššího stupně výkon takového usnesení pozastaví a předloží věc svému národnímu výboru na jeho nejbližším zasedání.

§ 75

Je-li některé usnesení rady národního výboru nesprávné a nezjedná-li národní výbor nápravu sám, zruší je rada národního výboru vyššího stupně nebo vláda.

§ 76

Je-li některé opatření odboru (správní komise) ve věcech uvedených v § 62 písm. a) a b), nejde-li o věci uvedené v § 38, nesprávné a nezjedná-li nápravu národní výbor nebo jeho rada, může je zrušit odbor (správní komise) národního výboru vyššího stupně, jde-li o opatření odboru (správní komise) krajského národního výboru, příslušný ústřední orgán státní správy, jde-li o věc spadající do jeho působnosti.

§ 77

Usnesení plenárního zasedání národního výboru, rady nebo komise anebo opatření odboru ve věcech uvedených v § 38 zruší orgán vyššího stupně, jen jsou-li v rozporu se zákonem nebo s jiným obecně závazným právním předpisem anebo s usnesením vlády.

§ 78

O nápravě rozhodnutí vydaných ve správním řízení platí ustanovení zákona o správním řízení.

Hlava šestá
USTANOVENÍ ZÁVĚREČNÁ

§ 79

Toto ustanovení se nevztahuje na území České socialistické republiky.

§ 80[9)]

(1) Zrušují se

a) zákon č. 143/1949 Sb., o změnách v organizaci veřejné správy a v působnosti jejích orgánů;

b) zákon č. 65/1980 Sb., o národních výborech;

c) ustanovení § 6 a § 7 odst. 1 a 2 zákona č. 32/1963 Sb., o organizaci řízení zemědělství;

d) ustanovení § 13 věty první a druhé a § 14 zákona č. 34/1964 Sb., o volbách do Národního shromáždění a do národních výborů;

e) ustanovení § 29 věty druhé a § 42 věty druhé hospodářského zákoníku č. 109/1964 Sb.;

f) vládní nařízení č. 66/1960 Sb., o úpravě některých poměrů poslanců národních výborů a občanů zvolených za členy komisí národních výborů, ve znění vládního nařízení č. 189/1960 Sb.;

g) vládní nařízení č. 71/1960 Sb., o rozšíření pravomoci a odpovědnosti národních výborů a o uspořádání a činnosti jejich orgánů;

h) vládní nařízení č. 102/1961 Sb., o úpravě působnosti národních výborů podle předpisů o využití nerostného bohatství;

ch) vládní nařízení č. 11/1962 Sb., o prohloubení organizace řízení zemědělství národními výbory;

i) vládní nařízení č. 93/1961 Sb., o spotřebitelských radách;

j) vládní nařízení č. 59/1959 Sb., o občanské kontrole provozoven;

k) část II vyhlášky č. 83/1961 Sb., o úkolech orgánů ROH a národních výborů při výkonu dozoru a péči o bezpečnost a ochranu zdraví při práci.

(2) Nedotčen zůstává zákon č. 169/1949 Sb., o vojenských újezdech.

(3) Dosavadní užší komise zřízené podle zvláštních předpisů se řídí ustanoveními o správních komisích (§ 57).

§ 81

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. ledna 1968.

Zákon České národní rady č. 33/1970 Sb., o finančních správách, nabyl účinnosti dnem 1. července 1970. Zákon České národní rady č. 116/1971 Sb., o výborech a komisích lidové kontroly, nabyl účinnosti dnem 21. října 1971. Zákon České národní rady č. 146/1971 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon o národních výborech a upravuje působnost národních výborů na některých úsecích státní správy, nabyl účinnosti dnem 1. ledna 1972. Zákon České národní rady č. 49/1982 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon o národních výborech a upravuje působnost místních národních výborů ve střediskových obcích, nabyl účinnosti dnem 1. července 1982. Zákon České národní rady č. 137/1982 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon o národních výborech a upravuje působnost městských národních výborů na některých úsecích státní správy, nabyl účinnosti dnem 1. ledna 1983. Zákona České národní rady č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, nabyl účinnosti dnem 1. července 1986. Zákon České národní rady č. 115/1988 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon o národních výborech, nabyl účinnosti dnem 1. července 1988.

Kempný v. r.

1) Podle čl. II písm. b) zákona ČNR č. 115/1988 Sb. může vláda České socialistické republiky nařízením upravit zřizování, postavení, právní poměry a zásady hospodaření drobných provozoven národních výborů jako právnických osob.

2) Zákon č. 88/1988 Sb., o státním podniku.

3) § 26e hospodářského zákoníku č. 109/1964 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

4) § 25 odst. 1 zákona č. 88/1988 Sb.

5) § 12 odst. 1, § 18 odst. 3 a § 22 odst. 4 zákona č. 88/1988 Sb.
§ 8 odst. 1 a § 68 až 76 zákona č. 90/1988 Sb., o zemědělském družstevnictví.
§ 5 odst. 2 a § 64 odst. 2 a 6 zákona č. 94/1988 Sb., o bytovém, spotřebním a výrobním družstevnictví.

6) § 8 odst. 1 zákona č. 90/1988 Sb.
§ 5 odst. 2, § 10 odst. 1 a § 19 odst. 5 zákona č. 94/1988 Sb.

7) Příloha C zákona České národní rady č. 146/1971 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

8) Podle čl. II písm. a) zákona ČNR č. 115/1988 Sb. může vláda České socialistické republiky nařízením do 31. prosince 1990 pro účely experimentálního ověřování nových prvků v pravomoci a působnosti národních výborů a ve struktuře jejich orgánů povolovat výjimky z ustanovení zákona o národních výborech.

9) Dnem 1. ledna 1972 byly zrušeny článkem II zákona ČNR č. 146/1971 Sb.: zákon č. 175/1968 Sb., o městě Brně, zákon ČNR č. 40/1969 Sb., o městě Ostravě, zákon ČNR č. 41/1969 Sb., o městě Plzni, a zákonné opatření předsednictva ČNR č. 126/1971 Sb., o národních výborech ve městech Brně, Ostravě a Plzni, s výnimkou ustanovení § 6.
Dnem 1. ledna 1983 bylo zrušeno článkem VII zákona ČNR č. 137/1982 Sb.: usnesení Národního shromáždění Československé socialistické republiky ze dne 1. prosince 1967 uveřejněné pod č. 109/1967 Sb., kterým se vydává Vzorový statut městských národních výborů, a zákon ČNR č. 57/1971 Sb., kterým se mění zákon č. 69/1967 Sb., o národních výborech.
Dnem 1. července 1988 byly zrušeny článkem IV zákona ČNR č. 115/1988 Sb.: nařízení vlády České socialistické republiky č. 151/1982 Sb., o zřizování odborů a jiných útvarů národních výborů, ve znění zákona ČNR č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, a vyhláška ministerstva vnitra č. 161/1951 Ú. l., o odznaku pro předsedy národních výborů.

Vydavateľ Zbierky zákonov Slovenskej republiky a prevádzkovateľ právneho a informačného portálu Slov-Lex dostupného na webovom sídle www.slov-lex.sk je Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, Župné námestie 13, 813 11 Bratislava, tel.: 02 571 01 000, e-mail: helpdesk@slov-lex.sk.